

Art, salaschada ed extravaganza

La prüma sonda d'avuost dvainta Ardez il «hotspot» d'art in Engiadina. Be pacs pass ourdglioter drivan artists, collecziunadras e gallarists las portas da lur chasas ed invidan a diversas exposiziuns in cumün. In gir tanter tablats, piertans e schlers renovats – tanter installaziuns artisticas, fotografias istoricas ed aperitivs.

Schi's vess l'intenziun da falsifichar ils clisches da la scena d'art, as füssa ad Ardez confruntà cun üna tera sfida la prüma sonda d'avuost: Tras las giassas strettas manouvreschan signurs d'età elevada lur Porsches, Bentleys e Maseratis in tschercha d'üna plazza da parcar e lura forza eir in tschercha d'üna buna investiziun o d'ün augmaint per lur collecziun d'art. Üna mixtura da schiccaria, noblesse ed avantgarde es in gir d'üna exposiziun a l'otra. Sün lur cuortas spassegiadas tras cumün constatescha la cliantella internaziunala ch'Ardez saja «un bellissimo paesetto», «a beautiful place» o simplamaing «wirklich hübsch» contemplond las chasas engiadinaisas. Las buschas per ir in muntogna, las giaccas da «Patagonia» e las chaplinas da velo nu sun quist di ils accessoris preferits in cumün, ma ögliers cun roms frappants, foulards elegants e chapels in tuottas fuormas – cumbinats in moda marcanta fin extravaganta.

«Uossa esa bod massa»

«Id es incredibel quanta glieud chi'd es quia», constatescha eir l'artist Not Vital illa Chasa Planta. Quia ha'l fuondà avant s-chars 20 ons la Fundaziun Not Vital. «La Chasa Planta n'haja adüna fingià admirà e perquai eir miss ad ir mia libreria cun cudeschs rumantschs quia», quinta'l. «Culla fundaziun faina minch'on ün'exposiziun. Uschea ha quai cumanzà. Cul temp es lura gnü lapro adüna daplü glieud, ma uossa esa bod massa.»

L'exposiziun ch'el preschainta illa Chasa Planta es titulada «sül matratsch» e muossa pitturas, fotografias ed installaziuns. «Il let es ün lö d'eros, ma eir da fragilità, malatia e mort», disch Daniele Agostini chi lavura sco curatur ed archivar per Not Vital. «E nus preschantain quia differentas artistas chi's dedicheschan in differentes genres a quel tema.»

Ün da quels chi ha dat ün sguard illa Chasa Planta ed as muossa minch'on cur cha las gallarias e'ls ateliers drivan lur portas ad Ardez, es il collectur d'art, impressari ed anteriur ambaschadur in China Uli Sigg. «Quai chi vain muossà quia nu tanghescha propi il chomp d'art ch'eu n'ha in mia collecziun», respuonda'l a la dumonda sch'el saja quia per forza eir cumprar üna o tschella ouvra. «Ma i's resta natüralmaing adüna avert, eir scha quai nun es il böt.» Ch'el gnia quia eir per inscuntar cuntschaints, ma lura pustüt pervi da l'architectura engiadinaisa. «Per mai es quai l'architectura la plü interessanta dal muond», disch el. «La diversità es quai chi fa oura quist'occurrenza. Quia vain preschantà per mincha gust alch.» Pac plü tard parta'l in ün Bentley cotschen darcheu vers la Bassa.

Amuse-bouche fotografic

Tort visavi a la Chasa Planta preschainta l'artista Seraina Feuerstein illa Curuna üna revista tras l'ouvra fotografica da seis antenats. Sün duos plans sun expostas fotografias da Johann, Domenic, Jon e Mic Feuerstein. Ün viadi fotografic tras l'ultim tschientiner. «Nus lavurain pel mumaint vi d'ün cudesch cun l'ouvra fotografica da mia famiglia»,

In gir da l'apéro riche a la prosma exposiziun ün pèr pass plü inavant. La fracziun dad Ardez es statta la prüma sonda d'avuost il «hotspot» per la scena d'art contemporanea.

fotografias: Michael Steiner

Art contemporanea in culissa tradiziunala: «Quai funcziuna fich bain», disch Jimena Gonzalez (a schnestra), la directura da «proyectoamil». «Uossa esa bod massa», commentescha Not Vital il trubel quista sonda ad Ardez.

L'exposiziun «sül matratsch» illa Chasa Planta ad Ardez: Ün'impreschiun da l'installaziun «sleep international» da l'artista Hanna Burkart suot l'ouvra «schocca cotschna» da Not Vital. A dretta scenas o mumaints «tanter ils muonds» muossan las fotografias da Bruno Augsburger.

quinta Seraina Feuerstein. «E quai chanus muossain quia sun quasi ils highlights.»

L'exposiziun muossa impreschiuns da la chatscha e fauna engiadinaisa sper scenas dal minchadi i'ls cumüns e da la construcziun da las ouvras idraulicas in Engiadina – quasi ün amuse-bouche pel cudesch davart la dinastia fotografica dals Feuersteins chi dess cumparair quist utuon.

«Crazy» art in culissa rusticala

Intant cha las fotografias istoricas dals Feuersteins correspuondan insè al ambaint rustical cha'ls tablats, schlers e piertans renovats spordschan, cuntrastescha la culissa genuina engiadinaisa ün pèr pass plü inavant cun l'ouvra exposta: Duos stanzas plain balluns da culur s'inscuntra in l'exposiziun dal «proyectoamil» – ün'ouvra dal artist britannic Martin Creed. «Il cuntrast tanter quist pitschen cumün e l'art con-

temporana funcziuna fich bain», constatescha Jimena Gonzalez, directura dal «proyectoamil». «Quel fa gnir plü visibel las ouvras.»

Il «pryectoamil» es ün'instituziun tanter Lima, Peru ed Ardez – ün lö per exposiziuns e residenzas artisticas. «Nus invidain artistas ed artists da lavurar quia e da lura expuoner lur lavur», declera Jimena Gonzalez. Daspö quatter ons drivan eir els principi avuost lur portas pel public. «Quistas «crazy» installaziuns contemporanas expostas in üna chasa chi para a nus bod sco üna baselgia – quai funcziuna fich bain», suppuona la directura dal «proyectoamil».

Tanter ils muonds

Main «crazy» ed eir darcheu plü regiunala es l'exposiziun illa chasa güst sur quella dal «proyectoamil». Per la prüma jada ha eir Bruno Augsburger drivi sias portas ad Ardez – e plü co facil

eir per l'ultima jada, suppuona il fotograf. «Eu sun vairamaing plütöst tmüch, nun ha grond interess da muosar a tuots mia stüva. Ma uossa n'haja fotografà uschè bler l'ultim temp, perquai d'eira quai plausibel da partecipar quia.»

«Tanter ils muonds» es titulada sia exposiziun chi documentescha cun fotografias scenas e mumaints volatils o intims i'ls contuorns d'Ardez. Eir el svesch s'inclegia sco inchün in viadi «tanter ils muonds», inchün chi lavura a Turich, New York o Tokio, ma chi's sainta plü dachasa illas regiuns genuinas e sulvadias – tant in Canada sco in Engiadina. «Eu viv daspö l'on 2017 quia e sun lura dūrant la pandemia gnü part da la gentrificaziun», disch Bruno Augsburger na sainza autoironia. «Tuot in üna jada am sentiva sco «Unterländer» – eir sch'eu sun vairamaing svesch ün «Oberländer» bernais.» In Engiadina fotografescha el il tradiziunal tant sco il

nouv, spieghescha il fotograf. «Eu nu less valüter cun mia lavur. Ella muossa mia percepziun fich persunala da meis contuorns.»

Ma il titel da sia exposiziun as cunfa vairamaing eir culla scenaria chi's preschainta la prüma sonda d'avuost ad Ardez – cur cha'l cumün rural vain surtut per ün davomezdi d'üna scena urbana, extrovertita ed extravaganta, forsaintant da möd bod massa exagerà. «Uossa esa dad ir darcheu ün zich inavov», cunvain Not Vital. «Visitadurs da l'Engiadin'Ota am dumondan «Che es capità? Quia esa jo daplü glieud co illas exposiziuns a San Murezzan.»

Michael Steiner/fmr

Las exposiziuns ad Ardez dūran per la gronda part fin la fin d'avuost. Infourmaziuns detagliadas sül las seguintas paginas d'internet: notvital.ch; curuna-ardez.com; proyectoamil.org; bildhalle.ch; galerieursmeile.com; weberhans-skulpturen.ch; atelier-wernerkleiber.ch